

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

III. Argumenta contra doctrinam præcedentem dissoluuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

scribant, & vtuntur characteribus alienis ad testandam suam mentem, nec minus obligantur ad veritatem & fidelitatem, quam si propria manu subscriberent: quia characteres alieni de eorum mandato facti reputantur pro suis in omnibus, & per omnia. Inconuenientia etiam, quæ sequerentur ex eo, quod per se ipsum posset aliquis mentiri, vel fallere, & turpitudine naturæ rationalis, cui fides non deberetur, & peruersio conuictus, & commercij humani, & alia omnia, quæ sequerentur, si liceret fallere, & mentiri per alios, vt constat, præsertim, cum illi, per quos loquimur, ignorarent, an ea vera essent, vel falsa, & essent omnino immunes à culpa. Vnde veracitas diuina, & infinita eius perfectio, & auctoritas non minus, nec aliter exigit, quod Deus non possit mentiri, vel fallere per alios, quam per se ipsum. Alioquin enim iam Deus non esset fide dignus, quando per alios loquitur, & hoc etiam si nobis omnino constaret, Deum per illos loqui quia possemus merito formidare, an Deus mentiretur, vel falleret; quod totum in magnum dedecus resularet auctoritatis diuinæ. Quare omnia testimonia, & argumenta, quæ probant, Deum non posse mentiri, vel fallere, probant in vniuersum de omni testificatione, & loquutione diuina; est autem propriissima testificatio, & loquutio, quæ per alios fit, nec differt, nisi materialiter sub eodem genere, vel specie à loquutione immediata: & ideo cui prohibetur communicare cum excommunicato, vel illum alloqui, non minus censetur prohibita communicatio, vel alloquutio mediata per nuntium, quam immediata, quia vtræque est vera, & propria communicatio, & alloquutio.

SECTIO III.

Argumenta contra doctrinam præcedentem dissoluntur.

³⁰
Obiectio 1.
x Scriptura
Contra supra positam doctrinam sunt aliquæ obiectiones: Prima ex Scriptura, vbi sæpè dicitur Deus decipere. *Ierem. 20. Ezech. 14. 3. Reg. ultimò, & alibi.* Verum in prædictis locis verbum *decipere*, sumitur permissiue, quatenus Deus permittit aliquem decipi in pœnam peccatorum. Deinde afferuntur alia plura loca, in quibus, vel Deus ipse vel aliæ personæ sanctæ videntur mentiri. Caterum quod attinet ad Deum, omnia loca habent manifestè veram explicationem, quam tamen singulis locis tradere pertinet ad Scripturæ interpretes. Quod verò attinet ad alias personas non est inconueniens, eas aliquando leue mendacium commisisse; præsertim quod aliquando ex inaduertentia, vel ignorantia potuerunt excusari: plures tamen eorum loquutiones explicantur à Patribus in vero sensu saltem figurato. Videatur Valentia *vbi supra dicto puncto 3. & Turrianus dict. disp. 3. dub. 2.* qui multa congerit.

³¹
Obiectio 2.
Secundò obiicitur, quia Deus se solo potest producere in intellectu hominis habitum, vel actum erroris, cum sit effectus creatus; tunc autem medio illo habitu, vel actu Deus testificaretur falsum, ergo mentiretur.

Occasione huius obiectionis solet hic disputari, an possit Deus se solo producere habitum,

vel actum erroris in intellectu. Quod tamen ad præsens iñstitutum necessarium non est, nam licet id fieri possit, non sequitur Deum per illum habitum, vel actum formaliter loqui. Ratio autem ex dictis *disp. 1.* desumitur vbi diximus, de ratione loquutionis esse, quod per illam loquens manifestet alteri obiectum prout in sua mente, scilicet manifestando simul esse in sua mente, & ordinando illud obiectum ad alterum: quare licet Deus produceret actum erroris in meo intellectu, non loqueretur, neque illa esset vox Dei; non enim produceret à Deo volente ordinare illud obiectum ad me, & manifestare mihi se illud habere in mente; ergo non esset loquutio Dei.

Dices, ponamus actum erroris, quo quis iudicet, cælum esse lapideum, v. g. & simul iudicet Deum ordinare hoc obiectum ad me: vtrumque quidem falsò: tunc sanè Deus loqueretur per istum actum, quia producit illum vt communicet mihi suum effectum formalem; scilicet manifestare mihi cælum esse lapideum, & hanc esse Dei mentem ad me ordinatam. Aliqui dicunt, adhuc illam non fore loquutionem Dei, quia non manifestaret Dei mentem, Deus enim non habet talem mentem, aut cognitionem. Sed contra, quia non est de ratione loquutionis, quod exprimat verè mentem loquentis, sed quod exprimat eam verè, vel falsò: ille autem error exprimeret, licet falsò, mentem Dei. Quod si repugnat diuinæ loquutioni exprimere mentem simulatam Dei, et hoc fiet, repugnare Deo producere illum actum erroris, quia per illum exprimeret falsò, & simulatè suam mentem. Fateor ergo, hunc actum erroris secundo loco adductum, si debito modo representet, repugnare quod à Deo immitatur in intellectu, quia esset loquutio Dei falsa, quod repugnat, quod latius explicabitur *scilicet seqq.*

Caterum, si fermo sit de actu erroris, quo solum iudicem cælum esse lapideum, v. g. non video; cur repugnet produci à solo Deo, quicquid dicat P. Suarez *disp. 44. Metaph. scilicet. 13. num. 17.* & P. Granado *in 1. 2. tract. 6. de peccatis disp. unica scilicet. 5.* & Salas *2. tom. in 1. 2. tract. 13. disp. 1. scilicet. 3. num. 33.* & P. Coninch. *dicta disputat. 10. dub. 2.* qui etiam negat id fieri posse, quamuis homo non intelligeret per illum actum à solo Deo productum. Nobiscum tamen sentit Vasquez *in 1. 2. disp. 90. n. 11.* Hurtado *hic disp. 18. scilicet. 6. subscilicet. 1.* Ratio autem est, quia in eo casu Deus non mentiretur, nec loqueretur per illum actum: quod autem sit causa erroris, non repugnat, quia error non est malus moraliter, sed physice, sicut aliæ qualitates, quas Deus cause in homine, licet sint malæ ipsi homini, imo errorem causat Deus verè & propriè, quando homo per causas secundas naturales, & necessarias decipitur; nam qui causat id ex quo necessario sequitur aliquis effectus, dicitur propriè causare errorem in homine, cur non poterit se solo: in neutro quidem casu error est malum culpæ, sed pœnæ.

Dicunt, hoc repugnare cum infinita veritate Dei, sicut cum infinita sanctitate repugnat velle, aut causare peccatum hominis. Sed contra, quia non repugnat cum infinita vita Dei velle mortem hominis, nec cum infinita scientia Dei velle ignorantiam hominis; ergo nec cum infinita veritate Dei velle errorem hominis, nam sicut per mortem vel ignorantiam nostram Deus non moritur, nec ignorat: ita nec per errorem nostrum Deus

Deus errat, aut mentitur, vt dixi; in quo apparet differentia erroris à peccato; nam si Deus vellet, vel causaret peccatum, Deus peccaret; omnes enim qui amant iniquitatem, iniqui sunt, & abominabiles, sicut ea, quæ dilexerunt; qui autem causat errorem, non errat, nec mentitur. Dicunt: ille actus esset dedecens naturam humanam, ergo Deus non potest illum velle. Respondeo, ille assensus esset dedecens obiectiue, & materialiter, non formaliter indecentia morali, cum non esset liber. Potest autem Deus velle in homine aliqua, quæ habeant indecentiam obiectiuam, & materiale, quando hic & nunc propter inaduertentiam, vel aliam causam non habent malitiam moralem, vt constat in eo, qui ob ignorantiam comedit in die ieiunij, vel polluitur, &c. de quo diximus in tract. de actibus humanis.

Hinc infero, à fortiori idem dicendum esse de habitu inclinante ad errorem: potest enim Deus se solo illum producere. Imo idem existimo de habitu vitioso: quæ licet Deus se solo poneret in voluntate, non ideo diceretur esse auctor peccati, vel inclinare ad illud, sicut nec modo dicitur inclinare ad peccatum, licet dederit appetitum sensitivum, & licet per causas naturales exciter tentationes, & concupiscentias illicientes ad peccatum. Deus enim hæc omnia non dat ex animo vt fiat peccatum, sed potius vt vincamus in certamine forti, & vt quo maior est pugna, eo sit gloriosior triumphus: quo etiam animo posset dare habitum vitiosum tribuendo simul vires arbitrij, quibus posset habitui resistere. Vide quæ dixi disp. 26. de incarnatione sect. 4. in quo non possum non mirari, aliquos ita acriter velle, Deum non posse immittere actum erroris in nostrum intellectum, vt consequenter negare voluerint, Deum posse causam esse particularem productionis aut generationis monstri, quia hoc etiam videtur esse error naturæ, sicut & error videtur esse monstrum intellectus præter intentionem naturæ. Ita P. Granado, in 1. 2. loco supra citato. Sed vereor, ne hi Auctores, consequenter etiam aliquando negaturi sint, posse Deum vt causam particularem alicui pedem, vel brachium amputare, vel cæcum reddere, cum non minus sit contra intentionem naturæ hominem vno pede postea carere, quam si cum vno solum pede initio generetur; nec minus sit contra eandem naturæ intentionem, quod homo ex debilitate visus corporei vnum pro altero obiecto sibi apparere putet, quam quod in intellectu vnum pro alio intelligat. Et certe ego non inuenio, vt supra dixi, differentiam quoad hoc, quando Deus vt causa particularis quidquam facit, ac quando per causas necessarias, quas ipse cum illa determinata virtute fecit, idem producit. Nam sicut dicebamus sect. præcedenti, non magis debere Deum verum dicere, quando per se ipsum immediate loquitur, quam si per alios loquatur, quos ad loquendum deputauit: ita non minus tribuetur Deo effectus; qui sequitur necessario ex causis secundis necessariis à Deo factis quam qui à solo Deo immediate fieret, vt indicauit etiam Hurtado dicta disp. 18. §. 1.

Hinc autem infero obiter cum eodem Hurtado ibi §. 62. & sequentibus contra P. Turrianum in presenti disp. 3. dub. 3. §. circa secundam, non repugnare, quod Deus per aliquem alium, qui non loquatur Dei nomine, faciat aliquem decipi, dummodo ille, per quem decipitur, non peccet in

illa deceptione. Nec contrarium docent Valent, in presenti q. 1. punct. 3. §. sed dicit aliquis, & Suar, in presenti d. disp. 3. sect. 5. num. 13. loquuntur enim quando fit medio peccato, & mendacio decipientis. Quando verò fit sine eius peccato, non apparet cur Deus præsertim ob maius bonum decipiat, quod sæpe potest interuenire, non possit res ita disponere, vt aliquis fallatur, & ita decipiat alium inculpabiliter decipiat. Expedit enim sæpe ad bonum spirituale alicuius, quod vel non recordetur præcepti, vel inculpabiliter ab alio decipiatur dicente, non esse præceptum, quando reuera est cuius noticia fortasse fuisset ei occasio transgressionis, & peccati. Ad quod probandum affert Hurtado exemplum eius, qui ex errore putat esse diem festum, & hoc ipsum persuader alteri, vt audiat Missam, ad quem actum persuadendi Deus specialiter mouet, cum sit meritorius. Quod idem est, quando falsò puto aliquem esse pauperem, & hoc ipsum persuado amico, vt illi subueniat: qui actus videntur procedere ex imperio charitatis, vel aliarum virtutum.

Tota difficultas remanet, quando Deus infunderet actum erroris, quo homo non solum iudicat tale obiectum, sed simul iudicat, hanc esse Dei mentem: nam ex vno capite videtur illa esse loquutio Dei, cum repræsentet & obiectum, & mentem Dei, & procedat ab ipso Deo. Ex alio autem capite videtur, quod Deus possit adhuc illum actum erroris producere in intellectu nostro: quia vt dicebamus, parum videtur referre, quod Deus se solo, vel cum causis secundis aliquod signum producat: non enim est de ratione loquutionis, quod fiat à solo loquente; nam homo ipse, quando loquitur, non producit ipse se solo suas voces, sed ad minus simul cum Deo. Et quidem, si esset aliquod instrumentum artificiosè compositum, in quo ad motum aliquarum rotarum, intrante & exeunte aëre per fistulas, formarentur voces similes vocibus humanis, posset homo præsertim mutus, vt instrumento illo, vt loqueretur, & exprimeret suam mentem per illas voces, sicut de facto per sonum cimbali significamus, esse opportunitatem audiendi Missæ. Posset autem Deus media causa secunda formare in nostro intellectu cognitionem illam, qua homo cognosceret, Cælum, v. g. esse lapideum, & hoc ipsum esse in mente Dei, nam de facto in primis Deus concurret cum Dæmone, quando immittit errores homini illuso, & quando persuadet illi, hanc ipsam esse reuelationem Dei, vel quando apparens sub specie Dei, vel Christi format voces sensibiles significantes errorem, & simul illud esse in mente Dei. Et tamen Deus non loquitur per illas cognitiones, vel voces, ad quarum productionem cum Dæmone concurret: quia nimirum Deus non ordinat suam mentem ad hominem, neque ea intentione producit eiusmodi signa: ergo licet Deus se solo ea omnia produceret, posset adhuc non loqui, nec velle ordinare suam mentem ad hominem, & per consequens non teneretur ex veracitate ad impediendum errorem nostrum.

Quod item confirmari potest exemplo adducto instrumenti artificiosi, quo formarentur voces humanæ: nam licet posset homo vt eo instrumento ad loquendum, & exprimendam suam mentem; non tamen obligaretur ex veracitate ad non vtendum eo instrumento, nisi ad loquendum vera: posset enim recreationis, vel curiosi-

tatis causa mouere rotas illas absque intentione exprimendi suam mentem per voces formandas; & hoc etiam si per accidens alij deciperentur putantes, cum velle loqui, dum tamen non esset deceptio pernicioſa, aut noxia: ergo Deus similiter posset medio instrumento formare voces absque intentione loquendi, & obligatione veracitatis; cur enim minus id posset Deus quam homo? si autem media causa secunda necessaria potest formare vocem, quin loquatur, non facile apparet, cur non possit se solo formare eandem voces in aëre absque intentione loquendi, cum non minus tribuantur Deo effectus producti à causis necessariis, quas Deus ponit, quam effectus à solo Deo producti.

39
Pro solutione
difficultatis
aduertuntur
nonnulla.

Pro solutione huius difficultatis aliqua aduertenda, & explicanda sunt. Primò aduertendum est id, quod dixi, & probaui *disp. 1. sect. 10.* loquutionem, seu vocem, qua aliquis alteri loquitur non solum debere repræsentare obiectum, & mentem loquentis, sed etiam debere vel formaliter, vel instrumentaliter repræsentare ordinationem mentis loquentis ad audientem; ad quam ordinationem immediatè, & per se repræsentandam vox illa sit, vel ex natura sua, vel saltem ex placito instituta. Sic enim voces humanæ sunt ad placitum institutæ ad omnia hæc exprimenda per se, & non solum per accidens, vel arguitur. Voces autem Angelorum, quibus sibi ad inuicem loquuntur, ex natura sua institutæ sunt ad hæc omnia manifestanda: nam in mea sententia sunt actus voluntatis, quibus Angelus formaliter ordinat suam mentem ad alium Angelum, qui actus voluntatis licet non habeant pro obiecto ipsam ordinationem, alioquin haberent se ipsos pro obiecto, manifestando tamen se ipsos, per speciem, quam Angelus audiens denud accipit talis volitionis, manifestant ordinationem mentis, quæ non distinguitur ab ipso actu.

49

Secundò aduertendum est, non omnes voces eodem modo repræsentare hanc expressionem, & ordinationem mentis loquentis ad audientem. Nam in primis aliquæ voces ex natura sua, vel ex institutione libera ita sunt alligatæ ad exprimendam eam ordinationem, & expressionem mentis, vt non sit liberum producenti eas voces velle, vel nolle exprimere mentem suam, & eam ordinare, sed vel debeat abstinere ab iis vocibus producendis, vel debeat eas producere ad exprimendam, & ordinandam suam mentem. Omitto autem voces Angelicas, nam illæ ex natura, & essentia sua habent, quod exprimant mentem Angeli, & eius ordinationem: sed loquor de vocibus significantibus ad placitum. Tales autem videntur voces humanæ, quas homo immediatè coram aliis proferit eo modo quo proferri solent, quando ad eos diriguntur, non enim potest homo pro suo libito proferre illas voces, & nolle loqui, sed vel debet in iis circumstantiis abstinere, vel proferre illas in vera significatione, alioquin peccat contra veracitatem, vt *sup.* diximus. Talis etiam est scriptura propria manu facta, & ad aliquem directæ, & transmissa. Talis denique est nuntius ad aliquem à te missus cum mandato aliquid Petro dicendi: non enim potes pro libito nuntium ita mittere, & nolle loqui, sed veracitas obligat ad non nisi veram mentem exprimendam per eiusmodi nuntium.

41

Alia tamen sunt signa, seu voces non ita alligatæ, sed quibus possit, qui ea ponit velle loqui,

& exprimere & ordinare suam mentem; & tunc ex veracitate debet non nisi veram mentem exprimere: potest tamen aliquis eadem signa ponere sine animo loquendi, vel exprimendi suam mentem: & tunc non peccat contra veracitatem, nec mentitur, quamuis aliud habeat in mente ab eo, quod signa illa videntur significare. Tales videntur mihi futuræ voces, quæ in instrumento illo artificioso formarentur: quæ quamuis ex se essent aptæ, vt aliquis eas poneret ad exprimendam suam mentem, & eius ordinationem, si vellet per eas loqui; non tamen videntur ex natura sua, vel ex institutione alligatæ, ita vt non possint licitè poni, nisi ex intentione loquendi, quæ non esset contra veracitatem, si aliquis ab illoque eiusmodi intentione eas poneret, licet per accidens audientes deciperentur, putantes cum velle loqui, & exprimere suam mentem. Veracitas enim non obligat, nisi in iis signis, quæ determinatè instituta sunt ad hunc finem: quia in iis sola esset contra humanum commercium abusus ad alium finem, cum homines non possent suspicari, quod voces non essent positæ ad loquendum; & alioquin nunquam possent credere loquenti, cum semper formidaret mentis possent, an voces positæ sint solum materialiter, & non ad loquendum in illis verò aliis signis cessat hæc ratio, quia si audientes decipiuntur, à se ipsis decipiuntur, cum neque ex natura sua, neque ex institutione alligata necessariò sint ad eum finem, sed inueniunt finem etiam indifferenter ad alios fines. Talem etiam puto esse campanæ, seu cimbali sonum, nam licet homines voluerint eo signo indicare tempus audiendæ, v.g. Missæ, nunquam tamen se obligarunt ad non pulsandas campanas nisi ad eum finem: ideo hostes non mentiuntur in rigore, quando ad conspectum classis inimicæ explodunt bombardam, sicut solent explodere amici in signum lætitiæ, & salutationis honorificæ: quia licet signum illud vsurpari soleat ad aliud significandum, semper tamen retinet suam indifferenteriam, vt possit absque ea intentione, sed propter fines alios bombardæ explodi.

Tertiò aduertendum videtur, voces, licet omnes significant, vel repræsentent ordinationem mentis loquentis, non tamen omnes eodem modo eam repræsentare. Aliquæ enim solum repræsentant eam in genere, hoc est, ordinationem mentis illius, quicumque ille sit, qui eas proferit. Tales sunt voces humanæ, quæ licet determinatè significant tale obiectum; non tamen repræsentant determinatè mentem talis proferentis. Vnde voces istæ determinatè, & certò repræsentant tale obiectum, ad quod significandum sunt institutæ: certos etiam nos reddunt de ordinatione mentis illius, qui eas protulit, non tamen huius in particulari, quia vel loquentem fortasse non videmus, sed solum voces percipimus, vel vnos homo alteri similis est in voce & in vultu, quare non facile discernimus, vter illorum sit, qui loquitur. Quare certò nobis & determinatè vox repræsentauit tale obiectum, & ordinationem mentis in genere illius, qui eam protulit, non tamen certò, sed solum probabiliter nobis repræsentat, qui sit, qui mentem suam ad nos ordinat per talem vocem. Aliæ autem sunt voces, quæ omnino determinatè repræsentant etiam, cuius sint: tales sunt voces Angelicæ, quas Angeli audientes, determinatè, & certissimè cognoscunt, quorum sint, quia percipiunt talem actum voluntatis.

tatis in indiuiduo, quo Michaël ordinat mentem suam ad illos, atque ideo ita clarè cognoscunt, illam esse vocem Michaëlis, vt non credam posse vnum Angelum imitari vocem alterius, vt possit Angelum audientem decipere, sicut homo aliquando imitatur vocem, vel scripturam alicuius, vt alios decipiat. Nam Angelus perfectissimè discerneret vocem, & ordinationem vnius à voce, & ordinatione alterius.

Vnde puto etiam, Deum posse cum hominibus loqui per voces internas tales, quas dæmon imitari non possit ad decipiendum hominem; sicut enim Angelus habet vocem talem ad alios Angelos, quam alij imitari non possint, & quæ distinctè manifestet, cuius sit; cur deneganda est Deo talis vox, & adeo Dei propria, quam Dæmon imitari non possit, & quæ certò manifestet, & repræsentet, cuius sit illa vox, nempe Dei: de facto quidem imitari valet voces, quibus Deus regulariter hominibus loquitur quæ vel sunt voces externæ, & sensibiles; vel si sunt solum internæ, non ostendunt distinctè, & clarè, cuius sint, sed ideo qui eas interiorius percipit, putat esse Dei quia vel simul apparet interiori imagi aliqua Dei vel Christi formantis illas voces internas, sicut quando video Petrum proferentem voces, credo illas esse Petri, licet ipsæ Voces in se id non repræsentent; vel intelligit ex subiecta materia, & sensu verborum, Christum, vel Deum esse, qui loquitur: sicut quando aliquis mihi dicit, ego sum Petri pater, de quo audisti tuum amicum, ego ex sensu verborum intelligo, illas voces formari à patre Petri, licet voces ipsæ in sua entitate non ostendant, cuius sint. Quæ omnia imitari potest suo modo Dæmon, & fingere, se esse Christum, vel Deum loquentem exterius, vel etiam interiorius. Possent tamen aliquæ voces ita esse Dei propriæ, quas imitari non possit, & per quas qui eas percipit, certificetur, illas esse voces Dei: sicut Gabriel audiens Michaëlem certificatur de voce illa, quod sit Michaëlis, nec alius Angelus eam imitari potest.

Fateor denique, esse voces aliquas quasi medias inter utraq; quæ licet non ostendant omnino inimitabiliter, cuius sint, sunt tamen ita propriæ loquentis, vt difficillimè alius eas imitari possit. Qualis est vox aliqua ita propria Petri, vt licet Petrus non videatur, cognoscatur statim ex voce. Ideo enim Isaac, licet cæcus esset, cognouit statim, vocem non esse Esau, sed Iacob, qui fratris vocem imitari non poterat. Vnde aliqui sancti etiam in hac vita discernere solent statim reuelationes internas Dei, ab eis, quæ fiunt à demone, qui non potest modum illum proprium loquendi Dei semper imitari, ita vt ab aliquibus saltem magis illuminatis non dignoscatur.

His itaque suppositis, & animaduertis, ad difficultatem supra propositam respondeo admit- tendo, posse Deum infundere actum erroris, quo homo & iudicet, cælum esse lapideum, & hoc esse in mente Dei: quia adhuc non loqueretur, nec testificaretur Deus; eo quod actus ille, neque ex natura sua, neque ex institutione repræsentaret immediatè, Deum ordinare suam mentem ad eum, qui ita erraret, quæ ordinatio, & repræsentatio illius est de ratione essentiali omnis loquutionis: non ergo mentiretur Deus, aut falsum loqueretur infundendo eiusmodi errorè, siue id faceret per se, siue per causas secundas.

Non tamen posset infundere illum actum erroris, quando esset talis, vt vel ex natura sua, vel ex institutione repræsentaret determinatè, & immediatè ordinationem mentis Dei ad accipientem notitiam illam. Quid autem addat ordinatio hæc mentis supra iudicium illud, vel supra vocem: dicendum est, aliquando esse aliquid voci intrinsecum. Nam in voce, quæ vnus Angelus loquitur alteri, non est denominatio extrinseca, sed essentia talis vocis, quod sit vox, & loquutio Angeli; quia est ipsamet voluntas actualis, quæ Angelus loquens ordinat notitiam suam de tali obiecto ad Angelum audientem, vt explicui in tract. de Angelis. Potest etiam vox Dei interna ad homines esse talis, vt ex sua entitate intrinseca procedat à Deo ex hoc fine, vt homo cognoscat eius mentem: quare per se ipsam intrinsecè, & essentialiter erit vox, & loquutio Dei. Aliquando verò hoc ipsum erit extrinsecum in ipsa voce, quæ de se indifferens est, secundum suam entitatem, vt ponatur, ex illa intentione manifestandi mentem vel non ponatur. Tales sunt voces humanæ, in quibus significare, & repræsentare ordinationem mentis est denominatio extrinseca ab institutione libera hominum, quæ tamen institutione posita, iam exigunt non proferri in talibus circumstantiis, & cum tali directione ad audientem, nisi ex intentione ordinandi mentem ad audientem. Tales etiam essent voces illæ formate ab instrumento artificioso, de quibus supra dicebamus, & quibus posset homo vti ad loquendum, & communicandam suam mentem, & posset etiam non ad hunc, sed ad alios fines eas ponere: quare per meram denominationem extrinsecam complerentur in ratione loquutionis, nempe ex eo, quod ponerentur cum tali intentione, & ad eum finem.

Dices, quando Deus infunderet iudicium erroneum, quo homo crederet cælum esse lapideum, & hoc esse in mente Dei, infunderet quidem illud ordinando mentem suam ad illum hominem. Quid enim est ordinare mentem meam ad aliquem, nisi velle, quod ille concepiat, ne habere tale obiectum in mente: & hoc quidem siue illud reuera habeam in mente siue non habeam: nam Angelus decipiens alium Angelum ordinaret etiam mentem suam ad illum per voluntatem, quæ vult, vt audiens concepiat, se tale obiectum habere in mente. Deus autem infundens illum actum erroris, eo ipso vult communicari subiecto effectum formalem illius actus: idem enim est velle infundere formam subiecto, ac velle, quod subiecto communicetur effectus formalis talis formæ: ergo Deus volens infundere iudicium illud erroneum intellectui vult, quod intellectus iudicet, esse in mente Dei cælum lapideum: ergo non potest Deus velle infundere tale iudicium, quin velit dare homini notitiam mentis, quam Deus non habet, & per consequens Deus loqueretur & affirmaret aliquid falsum.

Respondeo, Deum eo casu non loqui, nec ordinare suam mentem ad alium: quando enim dicimus, loquutionem exigere, vel includere ordinationem mentis loquentis ad audientem, non id intelligimus de quacunque voluntate, quæ loquens velit ab audiente quocunque modo concipi suam mentem. Alioquin quando Deus infunderet alicui habitum Metaphysicæ, loqueretur illi, quia Metaphysica assert notitiam etiam infinitæ perfectionis Dei, & per consequens scientiæ infinitæ

infinite Dei, quæ pertinet etiam ad infinitam perfectionem: sed debet intelligi de ordinatione mentis, quam ipsa vox immediate & per se repræsentat, ut ibi indicauimus. Quamuis ergo, qui videret iudiciū illud erroneum in intellectu, posset arguitur colligere, Deum voluisse effectum formalem illius intellectui communicari: hanc tamen voluntatem Dei non repræsentaret immediate & per se ipsum iudiciū erroneum, sed aliunde per consequentias posset id colligi. Quod idem est de notitia metaphysica à Deo infusa circa scientiam infinitam Dei, quæ etiam notitia non esset loquutio Dei propter eandem defectum. Addo, debere voce ita repræsentari hanc ordinationem loquentis, ut specialiter repræsentetur, & non solum in communi: nam licet Deus infunderet alicui notitiam, qua cognosceret Deū habere infinitam scientiam rerum omnium, & simul fieri ex Dei voluntate quæcunque sunt, adhuc non diceretur Deus loqui: quia licet in illa notitia cōmuni voluntatis Dei circa omnia, quæ sunt includeretur etiam voluntas, qua Deus vult dare hanc eandem notitiam; illa tamen vniuersalitas confusa non videtur sufficere ad loquutionem, quia tunc etiam non immediate repræsentaret illa notitia ordinationem mentis diuinæ ad hominem, sed mediata, quatenus ex illa vniuersali posset inferri, quod hæc etiam notitia mentis Dei data sit ex Dei voluntate: loquutio autem debet, ut diximus, vel ex sua natura, vel ex institutione repræsentare immediate, & per se mentem loquentis, & ordinationem talis mentis ad audientem.

48
*Inferuntur
nonnulla.*

Vnde iam inferri potest primò, posse Deum producere voces illas, quæ in artificioso illo instrumento formarentur, medio illo instrumento, quin per illas voces loqueretur, aut deberet verum affirmare, sicut etiam diximus posse hominem id facere, quin loquatur: quia voces illa taliter formate indifferentes sunt, ut significant mentem producentis, vel non significant, quare deficiente ordinatione propriæ, mentis ad alium per illas voces, non sunt completæ in ratione loquutionis. Aliter dicendum est de vocibus, quas Deus ipse solus immediate formaret, sicut formari solent ab homine, & in iis circumstantiis, in quibus determinat ex sua institutione significant ordinationem mentis ad audientem, quod idem est de scriptura, nuntio, & aliis signis similibus. Quæ quidem signa, licet non sint loquutio formalis, & sine qua essent loquutio solum materialis; sed tamen propter determinatam institutionem, & repræsentationem, quam habent, obligant, ut supra diximus, ex virtute veritatis, ut non usurpentur etiam materialiter, quando repræsentant obiectum falsum, seu contra mentem usurpant, quia si id liceret, peruerteretur conuictus, & commercium humanum, ut sup. explicauimus. Quæ ratio, cum procedat etiam in Deo qui multò magis debet esse summa fide dignus in vocibus, & signis, quæ usurpat; consequens est, ut nec Deus possit ea signa etiam sine intentione loquendi usurpare, quando obiectum, quod ex se significant, non esset verum.

49
Quid dicendum sit, quādo Deus cum causa secunda vel media causa produ-

Infero secundo, ut omnino respondeatur difficultati propositæ, cum suis confirmationibus quid dicendum sit quando Deus cum causa secunda, vel media causa producit voces, vel alia signa falsa. Et in primis, si causa illa secunda sit nuntius deputatus à Deo, ut proponat aliis, quæ

ab ipso accepit; certum est, Deum loqui mediate per illum, atque ideo ex infinita sua veracitate obligari ad loquendum vera etiam per nuntium, ut constat ex dictis. Si verò causa secunda non sit nuntius à Deo deputatus, imò sit natura intellectualis, quæ de suo loquitur nomine proprio, v. g. quando Deus concurret cum Dæmone vel homine mentiente, certum est etiam Deum tunc non loqui per voces illas, ad quas concurret, atque ideo non teneri ex veracitate sua ad negandum concursum, quando voces significant falsum. Ratio autem ex dictis est, quia voces illæ prolata à Dæmone, vel homine nullo modo neque ex natura sua, neque ex institutione apte sunt ad repræsentandam ordinationem mentis Dei in audientem, cum solum inflectat ad repræsentandam ordinationem mentis Dæmonis ipsius, vel hominis qui illas specialiter profert: non ergo loquitur, nec potest Deus loqui per illas nisi id specialiter alio modo significet, atque adeo non erit mendax, quamvis voces ipsæ mendacium, vel falsitatem contineant. Quando verò voces non formantur à Dæmone, vel homine loquente, sed ab alia causa irrationali: distinguendum puto; nam si causa illa secunda sit naturalis, & cui Deus ut auctor nature debeat concursus ad voces illas formandas, Deus nec loquitur per voces illas, nec etiam loqui potest, nisi saltem specialiter significet, se assumere voces illas ad loquendum. Vnde si esset aliquis locus ita formatus à natura, ut per ingressum aeris, vel solis, &c. vel aliter formarentur in eo voces, Deus concurrens ad voces illas concursu generali nullo modo loquitur per illas, quia illæ voces in iis circumstantiis non sunt aptæ ad repræsentandam ordinationem mentis Dei ad audientem. Sicut quando Deus concurret cum Phitaco ad formandas voces, quas didicit, non loquitur per illas nec ordinat suam mentem ad audientem, sed concurret ad effectum illum, sicut cum igne ad calefaciendum, & cum sole illuminandum, &c. Si verò cause illi non debeatur concursus Dei ad illum effectum, sed Deus specialiter ex se concurrat, ut si cum Phitaco, qui voces non didicit concurret ad formandas voces significantes: credò posse Deum loqui per voces illas, prout loquutus videtur per voces formatas ab Afina Baliam, atque ita de facto loquitur Dæmon per voces, quas formari facit ab homine olesso, & loquutus est per voces formatas à serpente, ut constat quia iam tunc illa specialis motio, & concursus ad formandas voces illas sufficienter significant potest ordinationem mentis illius, qui ita specialiter eas format. Addo tamen, non videri necessarium, quod Deus formans illas voces etiam specialiter, censetur semper velle loqui per illas, sicut supra dicebamus, cum, qui specialiter moueret totam instrumenti artificiosi, ut in eo formarentur aliquæ voces, non semper censeri velle loqui per illas, nec obligari ad hoc, ut significet veram eius mentem, quod idem est de eo, qui docet Phitacum formare voces aliquas, quamvis & hic etiam possit velle loqui, & exprimere suum sensum per illas, prout faciebant illi, qui per vocem auium salutabant Imperatorem illis vocibus *Aue inuictissime Cesar*: ita posset Deus formare illas voces in causa inanimata, vel in bruto ob alios fines, v. g. ad ostendendam suam artem, vel potentiam, & non ad loquendum per illas. Dicit tamen, non semper debere Deum loqui per illas voces

voces sic mirabiliter à se formatas; quia aliquando, & in aliquibus circumstantiis specialis illa morio Dei posset sufficienter; & determinate significare audientibus loquutionem Dei, & manifestationem suam mentis, v. g. si exprimerent personam Dei loquentis, prout Dæmon per voces serpentis sufficienter significabat, se loqui per illas; & in obfessis regulariter ostendit sufficienter, se loqui, & non ipsum hominem, cum respondeat interrogatus de rebus propriis pertinentibus ad ipsum Dæmonem, & dicat, ego intraui in hoc corpus tali occasione, &c. Totum enim hoc pendet ex circumstantiis specialibus, quæ possunt determinare voces ad significandam talem ordinationem mentis illius, qui specialiter concurret ad tales voces formandas. Et hæc dicta sunt pro solutione illius secundæ obiectionis propositæ de ætueroris, quem Deus infundere potest.

¶ Tertiò principaliter obicitur, quia si Deus non posset mentiri, vel loqui falsum, non esset omnipotens: daretur enim aliquid ens finitum quod Deus non posset producere, nempe voces significantes falsum, quæ quidem sunt aliquid ens reale possibile, & tamen improducibile à Deo. Ad hoc bene respondet Hurtado *disput. 18. §. 65. & 66.* nullum esse ens creabile, quod Deus ponere non possit saltem concursu generali, & materialiter, prout sunt à Deo actiones peccaminosæ nostræ. Deinde tota substantia illius vocis potuit poni à solo Deo, si vel vox illa non esset imposita ad significandum; vel esset imposita ad aliud significandum; vel si hoc obiectum non esset falsum, sed verum; vel si Deus protestetur, se non velle loqui per illas voces, sed producere eas materialiter. Quod autem Deus non possit producere se solo eas voces, quando in his circumstantiis determinate significant Deum loquentem per illas, & obiectum esse falsum, non est inconueniens: quia aliqua entium complexa sunt, quæ Deus ponere non potest, nempe reuelationem de vita Petri duratura per totum diem crastinum, & mortem crastinam Petri. Item posita in Petro aduertentia ad prohibitionem, non potest Deus velle determinate eius consensum liberum ad esum carniū prohibitū, & sic de aliis.

¶ Vigeri tamen potest difficultas in iis loquutionibus Dei, quæ per suam entitatem intrinsecam repræsentarent ordinationem mentis diuinæ ad audientem, quales diximus posse esse aliquas voces internas Dei, sicut etiam sunt voces Angeli loquentis ad Angelum: has verò voces de obiecto falso in nullo casu posset Deus per se, vel per alium producere. Ad hoc tamen dici posset, has etiam voces potuisse fieri à Deo, quando obiectum non fuisset falsum, sed verum, quod sufficit ad hoc, ut in Deo sit potentia simpliciter ad illas voces, licet non possit eas coniungere cum falsitate obiecti. Sed adhuc vigeri potest de illis vocibus internis, quæ repræsentarent obiectum falsum impossibile, v. g. esse in Deo quatuor Personas. De his itaque fatendum est, non esse in Deo potentiam simpliciter, & absolute ad illas ponendas: neque in hoc est inconueniens, quia in Deo non est potentia vlla ad creandam chimeram, vel aliquid aliud implicans contradictionem, quales essent voces illæ, quæ repræsentarent essentialiter obiectum falsum, & aliunde essent essentialiter voces Dei summæ veracis id testificantis: in quo conceptu non minus, quam in chimera, inuoluntur duo contradictoria.

¶ Quartò obicitur quia adhuc, postquam Deus reuelauit, se aliquid actum, manere in Deo potentia ad faciendum contrarium, ergo potest non sequi effectus reuelatus, quo non sequitur, reuelatio erit falsa.

Respondetur facile, in Deo manere potentiam simpliciter ad faciendum contrarium, neque eam potentiam amitti; non tamen manere potentiam, imò nec vnquam fuisse in Deo, ad coniungendum oppositum cum reuelatione semel facta; esset enim potentia ad coniungenda duo contradictoria. Sicut Deus reuelans aliquid habet potentiam ad non reuelandum hoc, sed oppositum, quam potentiam nunquam perdit; non tamen potest coniungere negationem reuelationis cum reuelatione. Aduertit autem bene Hurtado *vbi supra §. 71.* etiam si in Deo esset mutabilitas consilij, & posset ex suppositione, quod semel efficaciter, & absolute decreuit aliquid facere, mutare adhuc postea consilium, & velle contrarium; adhuc non sequi locum intrinsecum, quod posset Deus reuelare falsum: quia adhuc retineret scientiam infallibilem futurorum: quare etiam si prius decreuisset absolute cras occidere Petrum, si tamen postea, mutato consilio, cum non esset occisurus, semper præsciuisset, Petrum cras non esse occidendum, non obstante decreto præsentis, de eius occisione crastina. Sicut etiam S. Petrus decretum absolutum habebat præsens in cena non negandi Christum; & tamen Christo reuelante negationem futuram, poterat simul eam futuram credere, & se ab illo decreto per inconstantiam receisurum.

¶ Quintò obiciuntur plura ad probandum, mendacium, vel testificationem falsi non esse ita malam, ut non possit aliquando esse licita saltem in Deo, qui nullis legibus tenetur. De hoc tamen dicemus *señ. seq.*

SECTIO IV.

Verum reuelatio falsa ex malitia eius intrinseca reddatur impossibilis Deo.

¶ Qui dicunt, Deum saltem de potentia absolute posse reuelare falsum, consequenter docent, reuelationem falsi non esse ita intrinsece malam ut non possit saltem in Deo aliquando esse licita. Omitto autem argumenta, quibus ex Scriptura probare contendunt, Deum aliquando falsum dixisse, vel id approbasse in aliis mentientibus. Hæc enim omnia, ut dixi, spectant ad Scripturæ interpretes, qui explicant verum Scripturæ sensum, eamque & Deum ipsum ab hac calumnia defendunt. Præcipuum ergo fundamentum desumunt ex eo, quod in assertionem falsam non apparet tanta, & tam essentialis malitia, ut non possit vel ex Dei dispensatione, vel ex necessitate, & causa occurrente reddi aliquando licita, in qua sententia fuit proculdubio Cassianus in *Collat. 2. Abbatis Ioseph. à cap. 15. usque ad 25.* quem immerito excusat Hurtado *disput. 18. §. 1.* dicens, loqui solum de æquiuocatione, vel amphibologia. Tota autem vis eorum fundamenti, & rationis videtur reduci ad hoc, quod alia præcepta etiam legis naturalis possunt non obligare, vel ob necessitatem, vel ob dispensationem Dei aut eius præceptum: sic enim præceptum non occidendi

53
Obiectio 4.

54